

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΓΕΩΡΓΕΛΗΣ
ΜΠΕΤΥ ΡΑΜΦΟΥ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΜΑΛΕΣΗΣ
ΜΑΡΙΑ ΒΑΛΙΑΝΟΥ

Στις 9/2/1897, Κρήτες επαναστάτες που κατείχαν την κορυφή του προφήτη Ηλία του Ακρωτηρίου, ύψωσαν την Ελληνική σημαία. Ο στόλος των Τούρκων αλλά και των Μεγάλων Δυνάμεων άρχισε τότε να κανονιοβολεί από τη Σούδα τις θέσεις των επαναστατών. Μια οβίδα ρωσικού πολεμικού έριξε τον ιστό της σημαίας. Ο οπλαρχηγός Δημήτριος Καλορριζικός άρπαξε τη σημαία και τη σήκωσε, χρησιμοποιώντας ως κοντάρι το σώμα του.

**η επιτυχία
δεν εξαρτάται
από την τύχη**

**Βάζουμε στόχους
και τους πραγματοποιούμε**

 **φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ**

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΚΡΗΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ (1910 - 1912)

Η μετάκληση του Ελ. Βενιζέλου στην Αθήνα το 1910 δημιούργησε ποικίλες αντιδράσεις στην Κρήτη. Αφού εντοπίσετε και δικαιολογήσετε τις αντιδράσεις αυτές, να καταγράψετε τις ενέργειες που κατέβαλλαν οι Κρήτες για την εκπροσώπησή τους στο Ελληνικό Κοινοβούλιο σε συνάρτηση με τις αντιδράσεις της Ελληνικής κυβέρνησης και της πολιτικής ηγεσίας.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Α'

Επιστολή του Γεωργίου Α' προς το φίλο του, το Δανό Ναύαρχο F.P.Uldall, με ημερομηνία 2 Ιανουαρίου 1912

Σχετικά με τους Κρητικούς είμαι πολύ δυσαρεστημένος με τον τρόπο που συμπεριφέρονται, επειδή δεν θέλω να τους δώσω κανένα δικαίωμα να κάνουν τη δική τους πολιτική και κυρίως αυτή τη στιγμή, όπου η όλη τους συμπεριφορά εκθέτει σε σοβαρό κίνδυνο την Ελλάδα, τη μητέρα πατρίδα [...] Όσο οι Κρητικοί εμπαίζουν τις Δυνάμεις, τις ενοχλούν, τις εκνευρίζουν, πεισμώνουν μαζί τους, ας το κάνουν. Αλλά, όταν τους λέω εγώ ότι είναι επικίνδυνο για τη μητέρα πατρίδα να στείλουν βουλευτές εδώ σ' εμάς, τότε πρέπει να υπακούουν. Δυστυχώς οι Κρητικοί παρ' όλο που είναι ξύπνιοι και θαρραλέοι, έχουν ζηλόφθονο χαρακτήρα και σε πολλούς δεν αρέσει που ένας δικός τους κατέχει μία τόσο υψηλή θέση, ένα τόσο μεγάλο αξίωμα, όπως τώρα ο Ελευθέριος Βενιζέλος. Έτσι μαζί με τους εδώ δυσαρεστημένους και σε συνεργασία με ένα από τα παλαιά κόμματα θέλησαν να δημιουργήσουν στην Αθήνα δυσχέρειες, έχοντας στόχο την Κυβέρνηση, ελπίζοντας ότι θα την εξανάγκαζαν σε παραίτηση. Οι Κρητικοί βουλευτές είχαν την ελπίδα ότι αν κατόρθωναν να έρθουν εδώ, ο λαός της Αθήνας θα τους υποδεχόταν με μεγάλο ενθουσιασμό, θα τους οδηγούσε ως το Κοινοβούλιο και θα ανάγκαζε την Κυβέρνηση να τους επιτρέψει την είσοδο σε αυτό. Επειδή όμως η Κυβέρνηση είχε δηλώσει ότι θα τους απαγόρευε την είσοδο στο Κοινοβούλιο, ότι θα ήταν αναγκασμένη να χρησιμοποιήσει βία, γεγονός που πίστευαν οι Κρητικοί, ότι θα δημιουργούσε τέτοια επεισόδια, ώστε η Κυβέρνηση θα υπέβαλε την παραίτησή της. Ευτυχώς δεν έφτασαν τα πράγματα ως εκεί, γιατί απαγορεύτηκε η έξοδός τους από τη Νήσο. Οι ίδιοι δε γελοιοποιήθηκαν και επί πλέον αποδείχθηκαν αφελείς, γιατί η Ένωση της Κρήτης με την Ελλάδα δεν ήταν δυνατόν να επιτευχθεί με το να έρθουν εδώ 20 βουλευτές και να απαιτήσουν να πάρουν θέση μέσα στο ελληνικό Κοινοβούλιο.

Αριστέα Παπανικολάου – Κρίστενσεν, ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α' «Φίλτατε», εκδ. Ερμής, Αθήνα 2006, σελ. 68-69.

ΠΑΡΑΘΕΜΑ Β'

Είχον δε προηγηθή κατά το 1911 προσπάθειαι επίμονοι των Κρητών αίτινες ενέβαλον εις δυσχερείας την κυβέρνησιν του Ελ. Βενιζέλου, αλλ' η επέμβασις τότε των Μ. Δυνάμεων απέτρεψε την επιδείνωσιν της καταστάσεως και εξημηδένισε πεισματώδεις ενεργείας και ακαίρους και αστόχους. Ήδη η Κρήτη την μεθεπομένην των εκλογών ώρισε πενταμελή επιτροπήν εκ των Ν. Παπαδάκη, Μαλιντρέτου, Κουτρούλη, Λασιθάκη και Κουρταλάκη, ην έπεμψεν εν Αθήναις με την εντολή να δηλώση προς τον πρόεδρον της κυβερνήσεως την υπέρτατην ανάγκην της εισόδου των Κρητών βουλευτών εις το κοινοβούλιο, διότι εν εναντία περιπτώσει η Κρήτη θα περιέπιπτεν εις το ακυβέρνητον και θα περιήρχετο εις αναρχίαν.

Ως είχαν τότε τα των διπλωματικών απορρήτων η αποδοχή των Κρητών βουλευτών θα αποτελεεί εσχάτην αφροσύνην, ο δε πρόεδρος της κυβερνήσεως όστις δεν ήτο ο μόνος ανήρ εν τω βασιλείω αλλ' ο μόνος εν τη κυβερνήσει ο γνωρίζων πόσον πολύτιμος δια την Ελλάδα ήτο κατά την περίοδο εκείνην η μη διαταραχή των προς της Τουρκίαν σχέσεων, αντετέθη ανενδότης προς την επίμονον πίεσιν και των Κρητών και μεγάλης μερίδος του τύπου και του λαού της πρωτευούσης.

Η επέμβασις της Αγγλίας εν Χανίοις αφ' ενός και η αναβολή της ενάρξεως των εργασιών της Βουλής αφ' ετέρου απέτρεψαν προσωρινώς τον κίνδυνο περιπλοκών. Αλλ' όταν η ανάγκη της συγκλήσεως της Βουλής κατέστη επιτακτική και ωρίσθη δια την 19ην Μαΐου επισυνέβη ως εκ της επιμονής των Κρητών παραίτησις του επί της Δικαιοσύνης υπουργού Ν. Δημητρακοπούλου και βίαιαι σκηναί εν τη οδώ Σταδίου και τω προαυλίω του βουλευτηρίου.

Την 18ην Μαΐου εν υπουργικώ συμβουλίω γενομένω εν τω Υπουργείω των Στρατιωτικών ο Ελ. Βενιζέλος εισηγήθη τον βίαιον εν ανάγκη αποκλεισμόν από της εισόδου εν τω βουλευτηρίω των Κρητών βουλευτών όπως αποτραπούν επικίνδυνοι προς την Τουρκίαν περιπλοκαί, εκ των υπουργών διεφώνησαν προς την γνώμην του προέδρου ο Ν. Δημητρακόπουλος και ο Εμ. Ρέπουλης[...]

Την επαύριον εν τη γενόμενη συγκλήσει της Βουλής οι Κρήτες απωθήθησαν βία υπό ισχυράς στρατιωτικής δυνάμεως.

Γεώργιος Κ. Ασπρέας, Πολιτική Ιστορία της Νεωτέρας Ελλάδος, 1821-1928, εν Αθήναις 1930, τ. 30ς σελ. 174-176.

(Από το σχολικό βιβλίο να αξιοποιηθούν οι σελ. 218-219 από τις ενότητες 8 και 9)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

Το Μάρτιο του 1910 διεξήχθησαν εκλογές στην Κρήτη. Το κόμμα του Ελ. Βενιζέλου πλειοψήφησε και σχημάτισε κυβέρνηση δύο μήνες αργότερα (17 Μαΐου 1910). Για το Κρητικό Ζήτημα άνοιγε μια νέα περίοδος, κατά την οποία ο κύριος διαχειριστής του ήταν ο Ελ. Βενιζέλος, που είχε οριστικά επιβληθεί ως η κορυφαία πολιτική προσωπικότητα στην Κρήτη.

Λίγους μήνες μετά την ανάληψη της προεδρίας της Κρητικής Κυβέρνησης από τον Ελ. Βενιζέλο, ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος που έλεγχε τα ελληνικά πολιτικά πράγματα μετά την επανάσταση στο Γουδί (1909), τον κάλεσε στην Αθήνα να αναλάβει την πρωθυπουργία της Ελλάδας (Σεπτέμβριος 1910). Η εξέλιξη αυτή δημιούργησε στους Κρήτες αμφιθυμικά αισθήματα. Οι περισσότεροι εξέφραζαν φόβους για την απουσία ενός ανδρός, που γνώριζε περισσότερο από κάθε άλλο να κινείται στους λαβύρινθους της ευρωπαϊκής διπλωματίας και να σώζει τις εθνικές υποθέσεις σε κρίσιμες περιστάσεις, ενώ άλλοι πίστευαν ότι από τη νέα θέση του θα μπορούσε να λύσει το Κρητικό Ζήτημα ταχύτερα και ασφαλέστερα. Επιπλέον, ο βασιλιάς Γεώργιος (Παράθεμα Α') διατείνεται πως εκ φύσεως οι Κρήτες «**έχουν ζηλόφθονο χαρακτήρα**», τον οποίο θεωρεί ως τον πλέον καθοριστικό παράγοντα που διαμόρφωσε τη στάση τους απέναντι στο Βενιζέλο, αφού «**δεν αρέσει που ένας δικός τους κατέχει μία τόσο υψηλή θέση**». Η στάση του βασιλιά απέναντί τους είναι μάλλον υποτιμητική, σε σημείο μάλιστα να τους χαρακτηρίσει και «**αφελείς**». Οι δραστηριότητες των πολιτικών παραγόντων της νήσου σαφώς προκαλούν δυσαρέσκεια στο Γεώργιο, υπό την έννοια ότι ο βασιλιάς θεωρεί ότι οι Κρήτες δεν δικαιούνται να ασκούν αυτόνομη εξωτερική πολιτική χωρίς τη συνέργεια και την επιστασία της επίσημης ελληνικής πολιτείας, και μάλιστα τη στιγμή που «**η όλη τους συμπεριφορά εκθέτει σε σοβαρό κίνδυνο την Ελλάδα, τη μητέρα πατρίδα**».

Όπως όμως και να 'χει το πράγμα, ο Βενιζέλος, ως πρωθυπουργός της Ελλάδας, με το οξύτατο πολιτικό του αισθητήριο γνώριζε ότι δεν είχε φτάσει ακόμη το πλήρωμα του χρόνου. Στις επίμονες παρακλήσεις των συμπατριωτών του Κρητών απαντούσε αρνητικά και φαινόταν δυσάρεστος. Ήδη από το 1911 προβάλλεται σταθερά η διεκδίκηση της εισόδου βουλευτών του νησιού στο Ελληνικό κοινοβούλιο. Όπως μάλιστα αναφέρει ο Γ. Ασπρέας, ορίστηκε να αποσταλεί στην Αθήνα «**πενταμελής επιτροπή**» η οποία έφερε σε δύσκολη θέση «**την κυβέρνηση του Ελ. Βενιζέλου**» (κάτι που τονίζει και ο βασιλιάς Γεώργιος: «**θέλησαν να δημιουργήσουν στην Αθήνα δυσχέρειες έχοντας στόχο την Κυβέρνηση**»). Η προσπάθεια αυτή δεν είχε επιτυχία εξαιτίας της άκαμπτης στάσης του Βενιζέλου, ο οποίος είχε και την βοήθεια και των Μεγάλων Δυνάμεων (ειδικά της Αγγλίας, η οποία ματαίωσε κάθε τέτοια προσπάθεια). Συμπαράσταση πάντως στο αίτημά τους οι βουλευτές του νησιού βρήκαν –σύμφωνα με τον Γεώργιο Α'– από «**τους εδώ δυσαρεστημένους**» και «**ένα από τα παλαιά κόμματα**» αλλά και –σύμφωνα με τον Γ. Ασπρέα– με την υποστήριξη «**μεγάλης μερίδος του τύπου και του λαού της πρωτεύουσας**».

Η στάση αυτή του Βενιζέλου ερμηνεύεται από το ότι –με βάση τα όσα αναφέρονται στο Παράθεμα Β'– έκρινε λάθος οποιαδήποτε πολιτική κίνηση θα εξερέθισε την Τουρκία, με την οποία δεν επιθυμούσε τη δεδομένη στιγμή να διαταράξει τις σχέσεις του, καθώς πιθανή επιδείνωση των σχέσεων των δύο χωρών θα εύρισκε την Ελλάδα απaráσκευη να ανταποκριθεί αποτελεσματικά.

Η κατάσταση πάντως εκτραχύνθηκε στις 18 Μαΐου του 1912, όταν σε υπουργικό συμβούλιο στο Υπουργείο των Στρατιωτικών ο Ελ. Βενιζέλος εισηγήθηκε «**τον βίαιον εν ανάγκη αποκλεισμόν από της εισόδου εν τω βουλευτηρίω των Κρητών βουλευτών**», άποψη με την οποία συντάχθηκαν οι περισσότεροι (διαφώνησαν οι υπουργοί Ν. Δημητρακόπουλος και Ο. Εμ. Ρέπουλης). Οι Κρήτες αγνόησαν την απόφαση της κυβέρνησης και την επομένη (19 Μαΐου) προσπάθησαν να εισέλθουν στο ελληνικό Κοινοβούλιο, αλλά ισχυρή στρατιωτική δύναμη τους απώθησε με τη βία, με τα επεισόδια να λαμβάνουν χώρα στην οδό Σταδίου αλλά και στο προαύλιο της Βουλής.

Η σταθερή άρνησή του Ελ. Βενιζέλου να επιτρέψει την είσοδο Κρητών βουλευτών στο ελληνικό κοινοβούλιο προκάλεσε στην Κρήτη ισχυρές αντιδράσεις. Αναταραχή εκδηλώθηκε στα τέλη του 1911 και συγκροτήθηκε στο νησί Επαναστατική Συνέλευση (3 Ιανουαρίου 1912), ενώ άρχισαν να οργανώνονται και ένοπλα τμήματα.

Εκείνο όμως που δεν είχε κατορθώσει να λύσει η διπλωματία, το έλυσε ο πόλεμος. Ευθύς μετά την έκρηξη των Βαλκανικών πολέμων (Οκτώβριος 1912) οι πύλες του ελληνικού Κοινοβουλίου άνοιξαν για τους

Κρήτες βουλευτές, που έγιναν δεκτοί με εκδηλώσεις απερίγραπτου πατριωτικού ενθουσιασμού. Ο πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων ανέγνωσε Ψήφισμα, σύμφωνα με το οποίο «*η Ελλάς αποδέχεται όπως του λοιπού ενυπότακτη κοινόν Κοινοβούλιον δια το ελεύθερον Βασίλειον και διά την νήσον Κρήτην*» (Σημείωση της συντακτικής ομάδας: πρέπει να αναφερθεί εδώ ότι η παραπάνω φράση περιέχεται –σύμφωνα με τα πρακτικά της Βουλής– στο λόγο που εκφώνησε ο Βενιζέλος στη συνεδρίαση της 1ης Οκτωβρίου 1912). Αλλά ο Βενιζέλος δεν προχώρησε περισσότερο, για να μη διαταράξει τις σχέσεις του με τις ευρωπαϊκές δυνάμεις, εν όψει και του πολέμου που είχε αρχίσει. Αρκέστηκε να αποστείλει στην Κρήτη ως Γενικό Διοικητή το φίλο του Στέφανο Δραγούμη, ο οποίος ανέλαβε τα καθήκοντά του στις 12 Οκτωβρίου 1912.

**η επιτυχία
δεν εξαρτάται
από την τύχη**

**Βάζουμε στόχους
και τους πραγματοποιούμε**

